

**Інститут
Громадянського
Суспільства**

1

**«Згуртованість у
територіальних громадах: формування
нової ідентичності та місцевих програм,
що скріплюють згуртованість»**

Анатолій Ткачук

21.07.2023

Згуртованість – це не просто модна нова тема. Це запобіжник від багатьох негараздів, викликаних війною і деструктивним впливом зовнішнього ворога

Згуртованість - це об'єднання більших чи менших груп людей навколо певних ідей чи цінностей.

Згуртованість – здатність концентрувати зусилля для досягнення певних завдань чи вирішення певних проблем, важливих для значних груп людей.

Згуртованість - здатність суспільства чи спільноти до спільної дії в умовах нагальної потреби

Згуртованість – це поєднання кількох складових: ідентичність, довіра, доступність, взаємодія..

Соціальна згуртованість – це такий стан, за якого група людей у межах певної території – країни, демонструє здатність до співпраці, що, в свою чергу, створює інституційну можливість для продуктивних змін..

N. V. А що в ЄС?

«Стаття 174. З метою сприяння загальному гармонійному розвитку Союз розробляє та провадить дії, що ведуть до зміцнення його економічної, соціальної та територіальної згуртованості. Зокрема, Союз спрямовує свою діяльність на зменшення диспропорцій між рівнями розвитку різних регіонів та відсталих регіонів, що перебувають у найменш сприятливих умовах. Серед зазначених регіонів особливу увагу слід приділяти сільській місцевості, територіям під впливом промислової трансформації, регіонам, що страждають від суворих та постійних природних або демографічних вад, таким як регіони крайньої півночі з дуже низькою щільністю населення, а також острівним, прикордонним та гірським районам.»

Згуртованість у громаді: що це?

Згуртованість - це поєднання кількох складових: ідентичність, довіра, доступність, взаємодія.

Ідентичність – чи відчувають всі/більшість жителів громади спільність, належність саме до цієї громади?

Довіра – чи достатній рівень довіри в середині громади між різними соціальними групами між собою та до органів місцевого самоврядування громади.

Доступність – чи різні поселення громади пов'язані між собою дорогами, чи можна швидко і не дорого доїхати до центру громади. Чи необхідні послуги доступні різним соціальним групам та жителям поселень?

Взаємодія – наскільки жителі громади, її різні соціальні групи включені у спільну діяльність, наскільки є можливості і традиції комунікації жителів різних поселень між собою?

Ідентичність

Місцева ідентичність - результат ототожнення людиною себе з певним місцем фізичного простору, що має символічну і ціннісну значущість для цієї людини і групи інших людей, які там проживають, **специфічну культуру**, - моє село, моя річка, мій ліс, мої сусіди... і ...у нас краще співають! ...Смачніший борщ!.

Місцева ідентичність є джерелом сили і ресурсу.

Якщо відчуття ідентичності є позитивним - це додаткові сили та ресурс, якщо негативне - це відтік сил та ресурсів на інші рівні ідентичності або до інших суб'єктів, ослаблення громади.

Відповідальна та спроможна громада – це не просто певний загальний мешканців, що проживають у поселеннях, як увійшли у таку громаду. Це спільнота із своїми цінностями.

Рівні ідентичностей.

Всі важливі для майбутнього України

З'ясуйте: які ідентичності у вашій громаді є домінуючими?

ОДНА ВІДПОВІДЬ У КОЖНОМУ РЯДКУ	Цілком так	Скоріше, так	Скоріше, ні	Взагалі ні
1. Мешканцем села/селища/міста де проживаєте	1	2	3	4
2. Мешканцем вашої територіальної громади	1	2	3	4
3. Жителем вашої області	1	2	3	4
4. Громадянином України	1	2	3	4
5. Європейцем	1	2	3	4
Важко відповісти/відмова	0			

Як би Ви відповіли самі собі на запитання «Хто я такий?»

РЕЙТИНГ

НЕ БІЛЬШЕ 3-Х ВІДПОВІДЕЙ

РЕГІОНИ. ТИП ПОСЕЛЕННЯ	Захід	Центр	Південь	Схід	Міста	Села
Громадянин України	72	66	62	51	65	65
Просто сказав би Людина	12	20	24	15	18	17
Назвав би свою національність	20	18	7	18	15	17
Житель свого регіону, міста, села	13	13	15	26	15	17
Назвав би свою родинну роль	5	11	10	14	11	6
Радянська людина	3	6	14	14	9	7
Європеець	9	8	6	3	7	7
Громадянин світу	4	8	6	6	7	5
Назвав би свої релігійні переконання	4	3	3	5	3	4
Назвав би свою професію, рід занять	1	4	2	3	3	2
Інше	1			1	1	
Важко відповісти	1	1	1	1	1	1

Приклад.

Міжрегіональні відмінності у Ідентичностях

- Ефект «ми — вони» — відчуття належності до групи (ефект «ми») і відповідно відстороненості, відокремлення від інших (ефект «вони»).

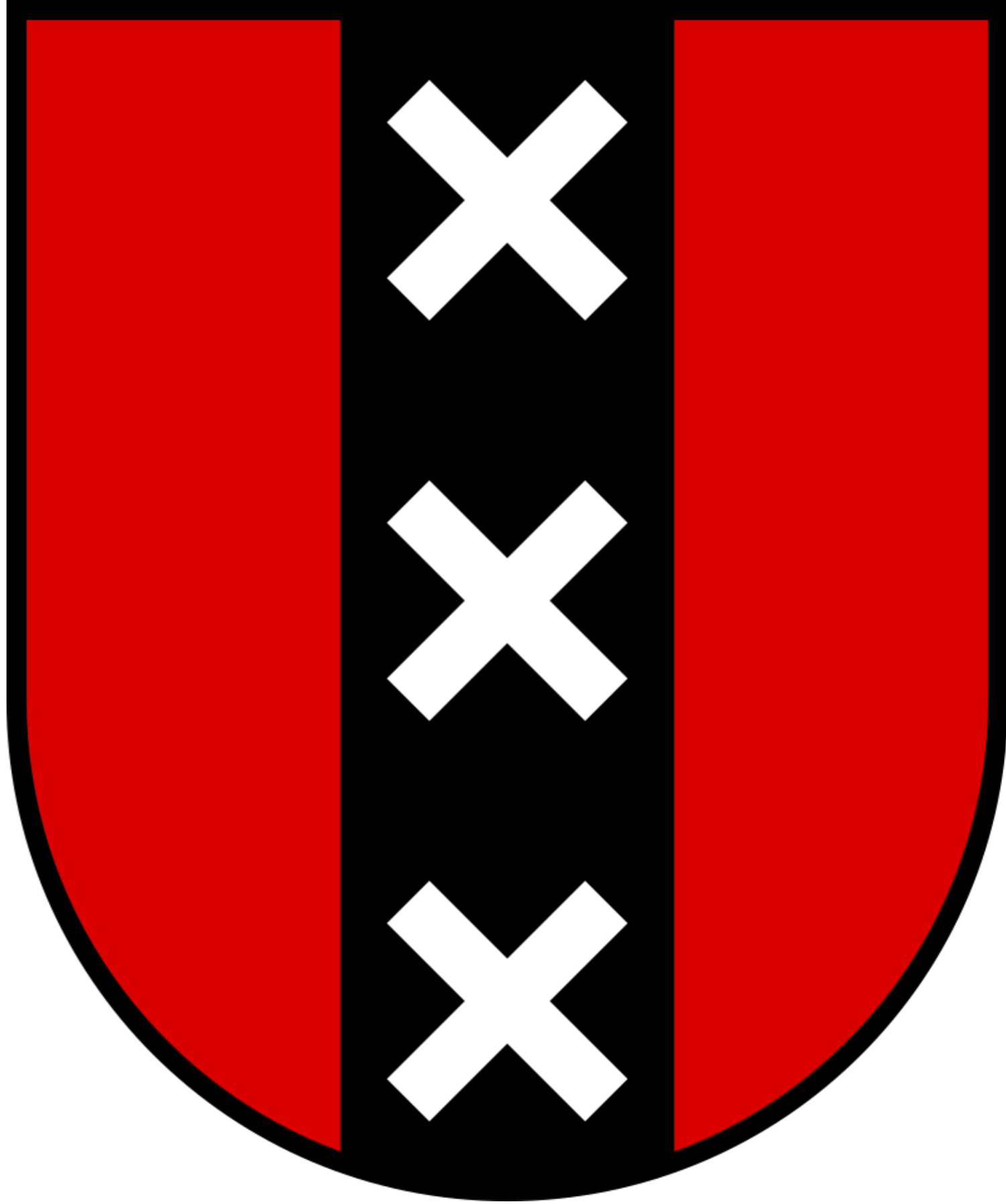
- Спільне минуле, як легітимізація спільного майбутнього.

Різниці у ідентичностях можуть мати руйнівні наслідки: зовнішня агресія, внутрішня нестабільність, агресивна конкуренція.

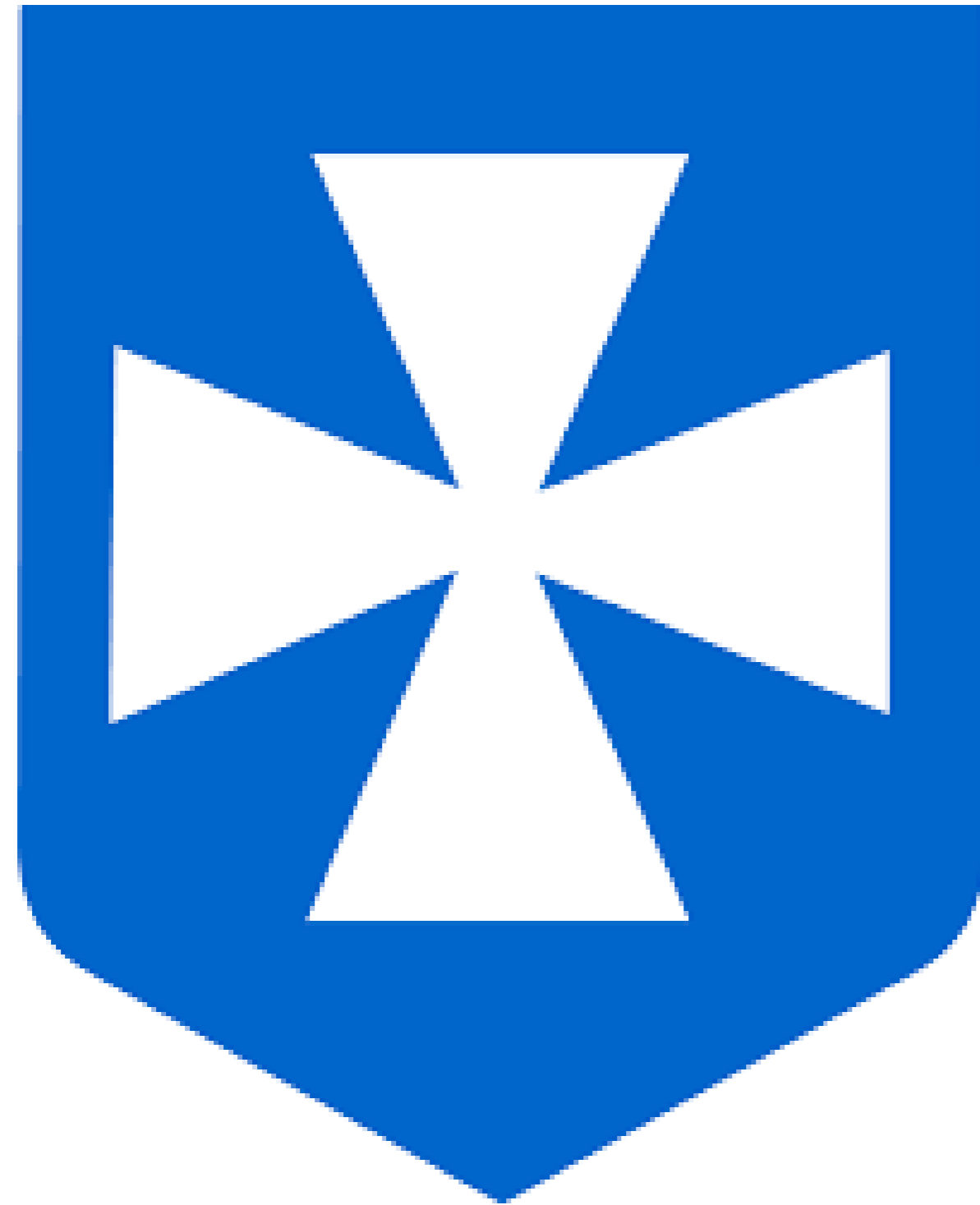
- Цілком очевидно, що відповідальна та спроможна громада – це не просто певний загал мешканців, що проживають у поселенні – селі, селищі або місті.
- Її появі сприяє відчуття довіри, єдності, солідарності, поваги, взаєморозуміння серед усіх чи більшості жителів громади, що створює її образ – ідентичність.
- Відчуття ідентичності надає його носію - людині або спільноті (у нашому випадку громаді) - впевненість у своїй унікальності, стійкості, тривкості, що у наш час постійних змін та нестабільності є важливою опорою. На спільних цінностях, що є важливими для людини з групи людей у неї виникає повага та самоповага, позитивна самооцінка, що є чи найважливішим особистісним ресурсом взагалі та ознакою європейської ментальності.

Символіка

- Герби та логотипи.
- Різне походження та різне призначення.
- Логотип може впливати з герба, а може бути зовсім іншим.
- Герб базується в першу чергу на минулому, а логотип спрямовується в майбутнє.
- І перше і друге є важливим для ідентичності та промоції громади.

Пам’ятайте. Герб та логотип, то зовсім різне. Герб – традиція. Логотип – сучасність.

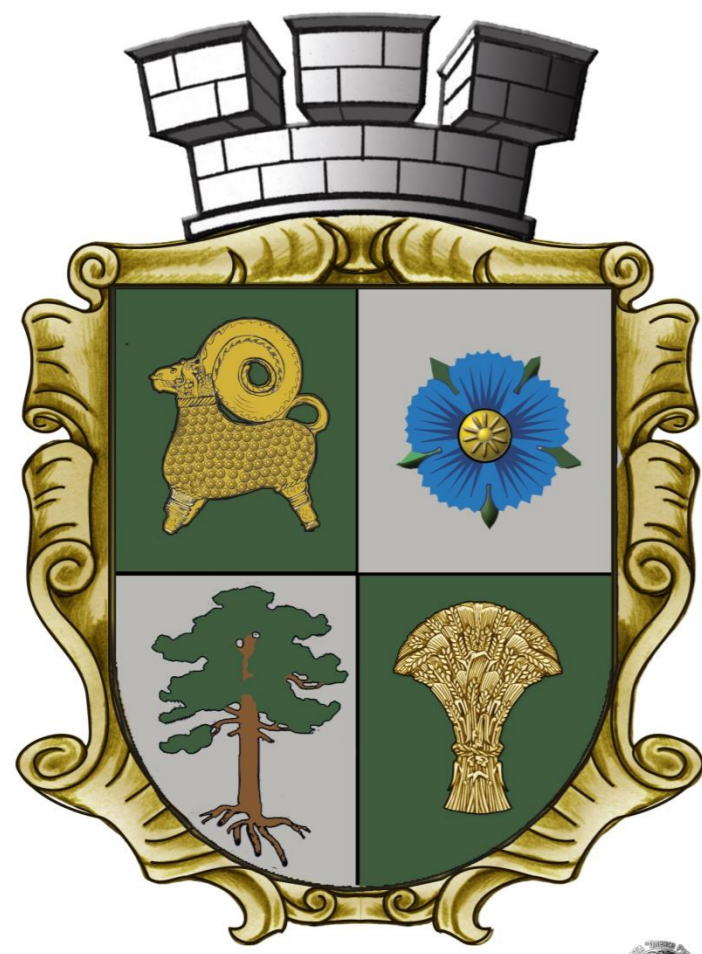

Герб – красивий елемент, створений на історії, використовується для формування гордості за минуле, є основним для офіційних документів, нагород

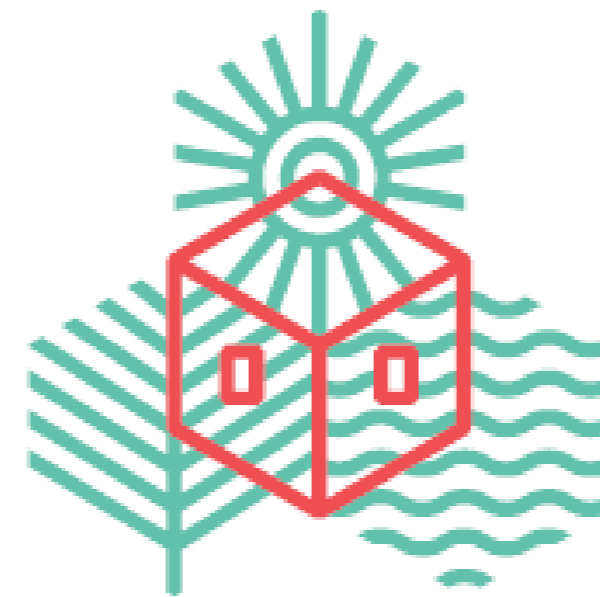

rzeszów
stolica innowacji

- **Логотип** – орієнтований на позитивне сприйняття території іншими, використовується для територіального брендування. Сьогодні основні тренди лого – позитив території, відкритість світу.

Баранівка
органічний простір

Baranivka
organic space

Уникайте помилок!

Не застосовуйте російський імперський щит!

Не намагайтесь в герб втиснути забагато елементів!

Не займайтесь аматорством!

Територіальний бренд посилює успіх громад всієї території і не тільки. Львівські бренди в Одесі.

Символіка для громади дійсно є важливою складовою її місцевої ідентичності. Створити символіку не просто, адже головним фактором є розуміння на чому базується символіка і куди вона спрямовується. Символіка самотійно не вирішить ваших проблем. Її використання має бути продуманим і логічним. Брендуння громади/території може здійснюватись і поза межами влади, головне який це буде брендинг – “врадіївський” чи “львівський”?

Довіра. З'ясуйте у своїх жителів.

Довіра:
ми переважно довіряємо членам своєї спільноти, ми довіряємо тим, хто у нашій спільноті обраний нами;
ми довіряємо рішенням, які приймаються разом;
ми віримо, що у складній ситуації є на кого опертись, що нам придуть на допомогу.
Якщо у громаді високий рівень недовіри до влади - це велика проблема для майбутнього громади.

Не бійтеся дізнатись оцінку діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування Це дуже потрібно для роботи і для майбутніх виборів

8. Як би Ви оцінили діяльність таких органів місцевого самоврядування з розвитку громади? (5 – найкраща оцінка, 1 – найгірша) *

	1	2	3	4	5
Голова громади	☐	☐	☐	☐	☐
Рада громади	☐	☐	☐	☐	☐
Виконком	☐	☐	☐	☐	☐

7. Оцініть рівень співпраці органів та посадових осіб громади з громадськими організаціями та громадським активом. *

	Задовільна співпраця	Частково задовільна співпраця	Незадовільна співпраця	Немає потреби у контактах
Голова громади	☐	☐	☐	☐
Заступники голови громади	☐	☐	☐	☐
Міська рада (постійні комісії ради, депутати ради)	☐	☐	☐	☐
Управління/відділи виконавчого органу ради	☐	☐	☐	☐

Доступність: що думає периферія, щодо центру

Доступність:

згуртованість передбачає можливість комунікації в середині суспільної групи, вільний рух людей, можливість швидко і не дорого дістатись з одного місця в інше.

Важко досягнути згуртованості у громаді, де між поселеннями погані комунікації, де люди не переміщуються по території громади, де в різних поселеннях є образи чи не розуміння, як планується розвиток громади, як враховуються інтереси периферії. Центр і периферія мають бути доступними і мати гарну комунікацію.

Старости мають бути авторитетними особами, які можуть вирішувати різні дрібні справи на місці.

Опитайте жителів периферійних поселень:

Як часто вони бувають у центрі громади.

Що їм заважає бувати частіше?

Яким способом вони дістаються у центр?

Як вони вважають, наскільки інтереси периферії враховуються радою/виконкомом/головою?

З’ясуйте, що думають про врахування їх інтересів у периферійних поселеннях?

||

17.5. Наскільки, на ваш погляд, інтереси жителів вашого населеного пункту враховуються/беруться до уваги? (де 5 повністю враховуються – 1 зовсім не враховуються) ¶

☐	5 ☐	4 ☐	3 ☐	2 ☐	1 ☐	☐
Старостою ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Депутатами міської ради ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Міським головою ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Важко відповісти/відмова ☐	0 ☐					☐

¶

17. Запитання ставиться не для жителів центру громади

17.1. Як часто Вам доводиться їздити до центру громади за звичайних обставин (не враховуючи час карантину)?

1	Кожного робочого дня
2	Кожного вихідного/святкового дня
3	Один раз на 2-3 дні
4	Один раз на тиждень
5	Один раз на 2-3 тижні
6	Раз на місяць або й рідше
7	Інше
8	Взагалі не їжджу до м. Городка
0	Важко відповісти/відмова

17.2. Які ключові причини Ваших поїздок до центру громади за звичайних обставин (не враховуючи час карантину)?
Оберіть до 3-х відповідей.

1	Робота
2	Покупки продовольчих товарів
3	Покупки непродовольчих товарів
4	Дозвілля для дорослих
5	Дозвілля для дітей і підлітків
6	Навчання власне
7	Відвідування дитсадка дітьми чи внуками
8	Навчання у школі дітей чи внуків
9	Інше
0	Важко відповісти/відмова

Такі прості запитання дадуть інформації більше, ніж статистика, яку не знайти

17.3. Яким чином, як правило, Ви добираєтеся до АЦТГ за звичайних обставин (не враховуючи час карантину)?
Оберіть 1 відповідь.

1	Власним авто
2	Маршруткою
3	Міжобласним автобусом
4	Авто сусідів/знайомих (за попередньою домовленістю)
5	Попуткою
6	Велосипедом
7	Йду пішки
8	Інше (ЩО САМЕ?)
0	Важко відповісти/відмова

17.4. Скільки в середньому часу Ви витрачаєте на дорогу (в одну сторону) до Вашої точки призначення у АЦТГ за звичайних обставин (не враховуючи час карантину)?

1	До 15 хв
2	15-30 хв
3	30-60 хв
4	Понад 60 хв
0	Важко відповісти/відмова

Спільна робота надає наснаги. Вона формує згуртованість на основі ідентичності “ми це зробили”!

Відновлення криниці. Поділля.

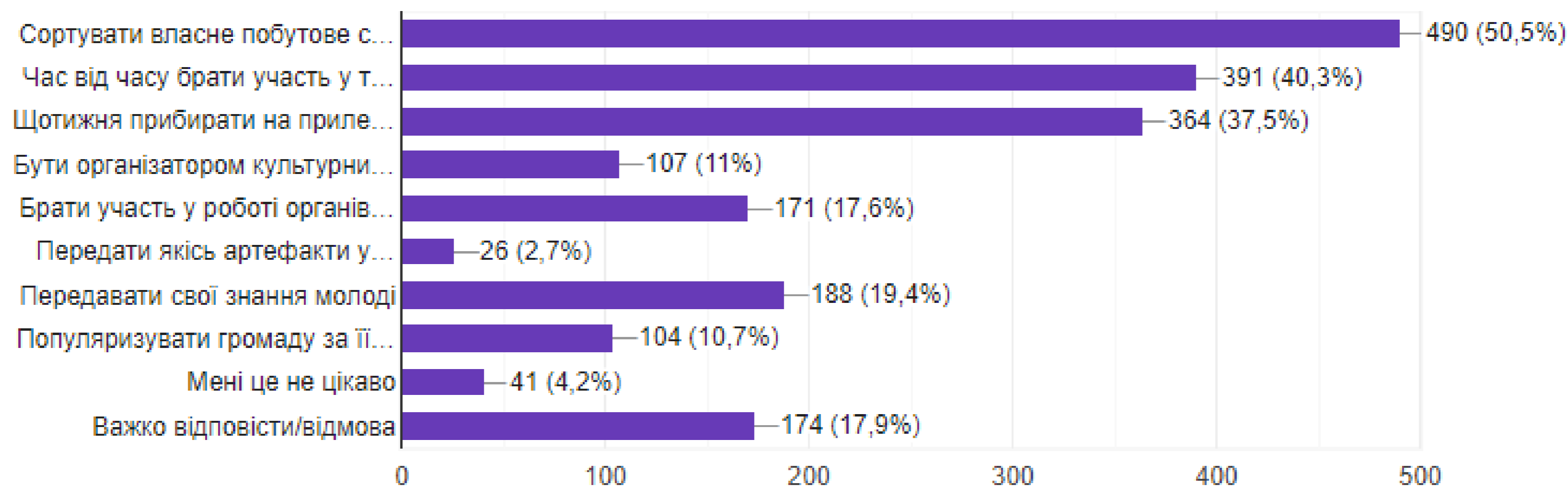
Лікування дуба Залізняка. Черкащина.

Взаємодія

Взаємодія: члени згуртованої спільноти завжди взаємодіють між собою, особливо це критично в умовах кризи – війни, стихійних чи техногенних лих. Наявність спільних великих завдань, які вирішуються спільно на передусім добровільних засадах – сильний елемент формування згуртованості, так само індикатор її наявності чи відсутності. Взаємодія – один із ключових елементів згуртованості на рівні громад.

Чи Ви готові внести свій внесок у розвиток нашої громади? Якщо так, то у якій формі
(не більше ТРЬОХ варіантів):

971 відповідь

Козелецька бібліотека після змін

Проте одного ремонту було недостатньо, щоб запустити роботу нового простору. Як розповідають у Smart Foundation, потрібні були ще й досвідчені професіонали. Саме тому співробітники бібліотеки пройшли курс онлайн-тренінгів від «Української бібліотечної асоціації».

[biblioteky-zarady-iakyykh-khochetsia-pereikhaty-z-mista/](#)

- Ключові суб’єкти для формування згуртованості:
- Голова
- Депутати ради
- Старости
- Школи – директор, вчителі
- Клуби – директор, організатори
- Бібліотеки – нове наповнення
- Музеї – нове прочитання історії
- Громадські організації – активні жителі громади
- Люди , до яких прислухаються інші

Сільський музей ентузіастів

Якщо ви провели роботи із з'ясування ситуації із згуртованості громади, ви можете підготувати відповідну місцеву програму

Згуртована, безпечна та успішна громада
(мета)

стимулювати
«горизонтальні» взаємодії
між жителями різних
поселень громади

запровадити прогнозне
планування публічних
інвестицій у старостатах
громади

Створити
візуалізований образ
громади (логотип,
бренд бук)

Провести облік і
маркування об'єктів
історичної, культурної,
природної спадщини

Створити
інфраструктуру для
змістовного дозвілля для
категорій жителів з
особливими потребами

Відкрити маршрут
громадського
транспорту у північну
частину громади

завдання

Місцева програма – це дорого?!

Програм без коштів не буває, але...

багато чого можна зробити без значних затрат, використовуючи можливості, які вже є.

1. Знання про громаду можуть поширюватись досить просто, через інформаційні стенди у школах, клубах, старостатах.

2. У школах можна запровадити курс за вибором про громаду, її історію, організацію, досягнення і т.п.

3. Описати історичні, культурні, природні об'єкти можуть старшокласники у рамках робіт МАН, чи всі бажаючі в рамках звернення ради громади.

4. Всі ідентифіковані цікаві об'єкти можуть бути відмарковані QR-кодами, які можна зчитати через смартфон і ознайомитись з їхньою історією прямо біля об'єкту.

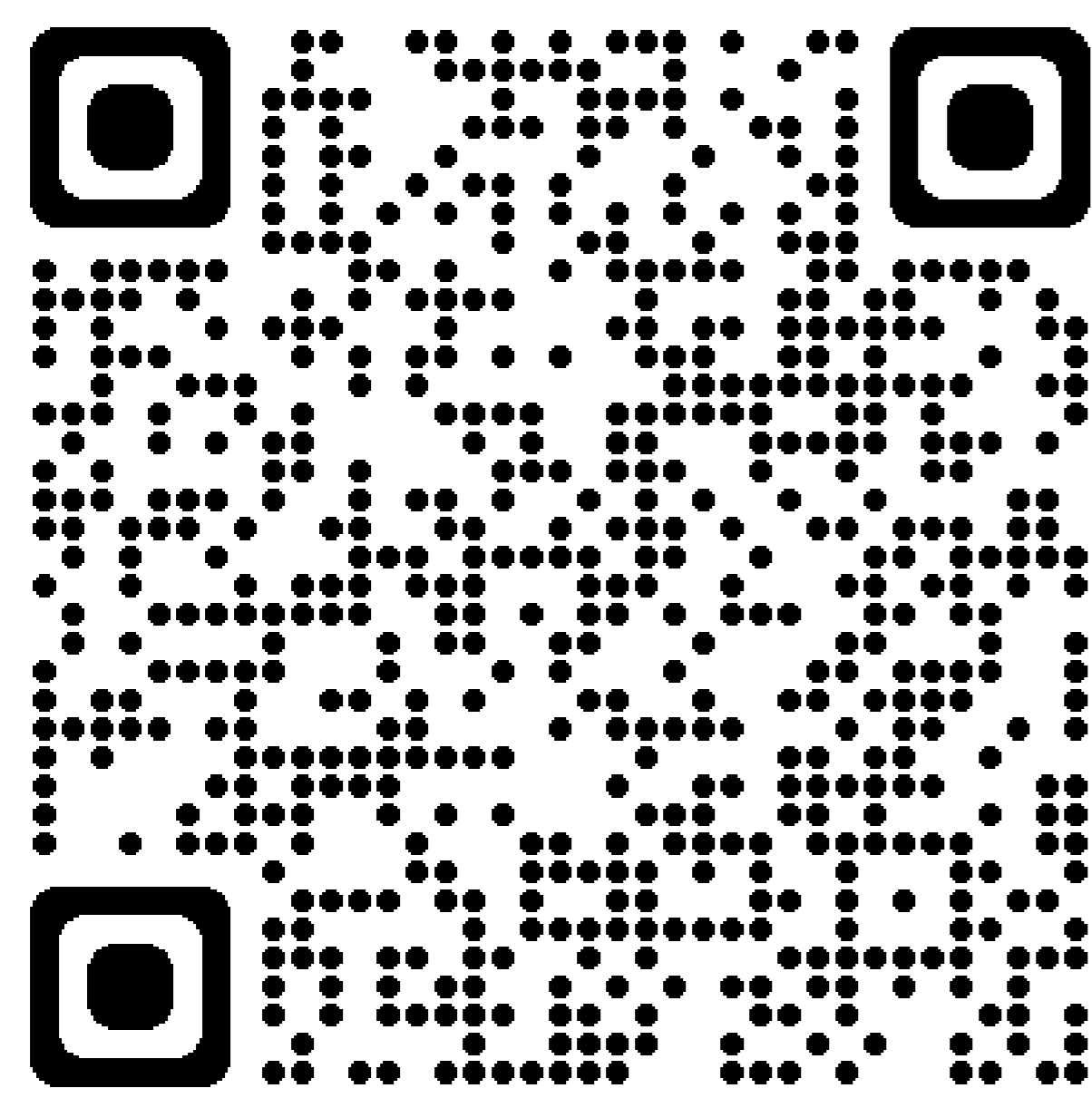
5. Не обов'язково висаджувати модні і дорогі дерева, можна виростити гарні саджанці в школі, вдома, взяти з під дерев у парку, лісі чи при річці.

6. Проаналізуйте рейтинги ваших шкіл. Чи вони вас задовольняють. Чи нема значних перекосів серед шкіл громади. Оптимізуйте навчання так, аби розриви у якості освіти були мінімальні.

7. Складіть список вихідців із громади, які досягнули успіху у різних сферах, запрошуйте їх у громаду на різні заходи. Це не тільки мотивує, вони ще й щось подарують.

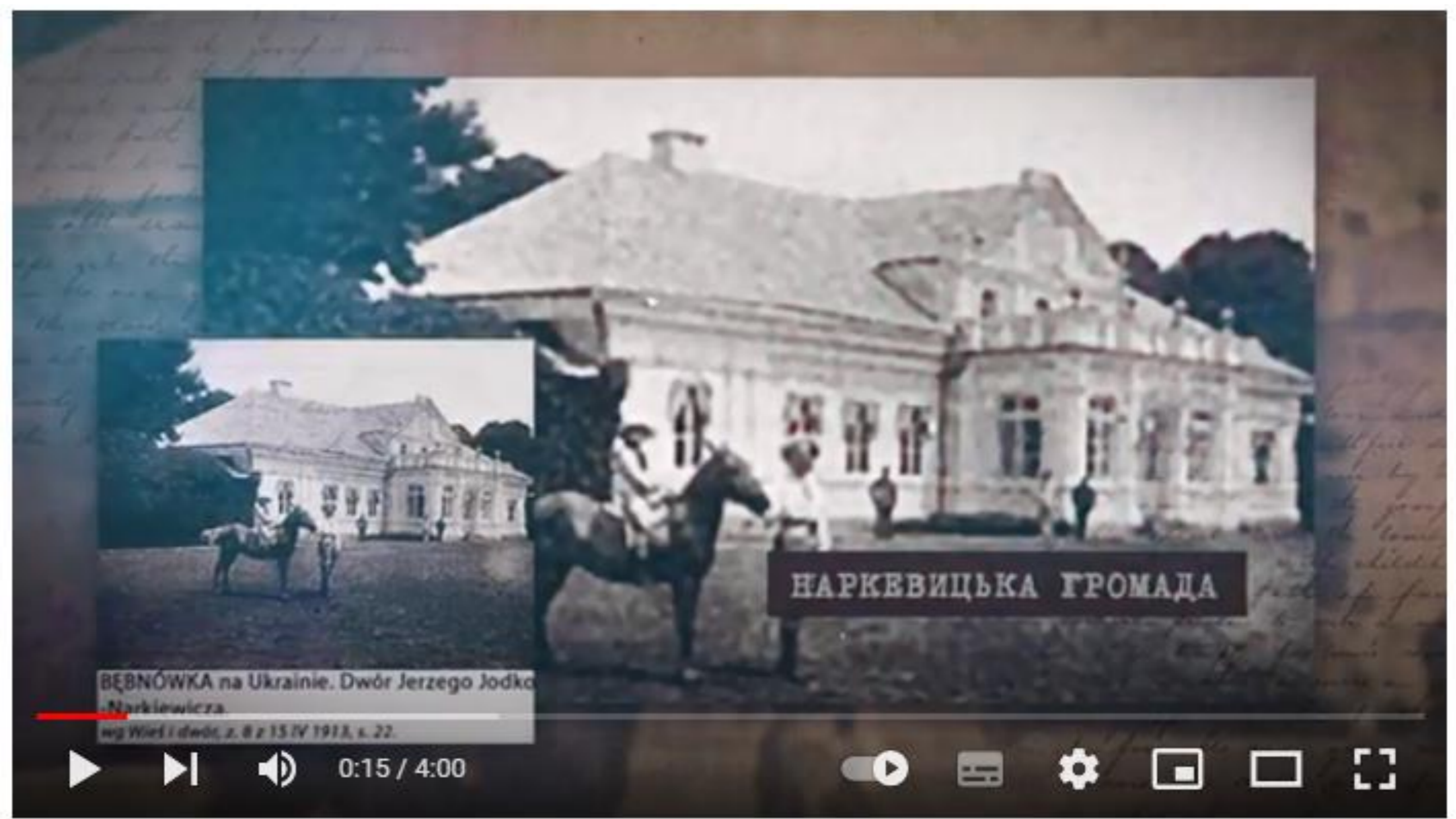
Будьте креативними і все вийде!

<https://youtu.be/F3tSe0-PD6Y>

наркевичі

Приклад: ролик про Наркевичі, створений місцевими аматорами без копійки бюджетних коштів

“План має, зокрема, посилити економічний, соціальний, екологічний та територіальний розвиток українських регіонів і муніципалітетів (територіальних громад), підтримувати децентралізаційну реформу в Україні та наближення до стандартів Союзу; “ з проекту Інструменту для України на 50 млрд євро.

Це нові можливості для України, які мають допомогти нам у досягненні цілей згуртованості, яка важливого чинника нашої стійкості.

Згуртованість українського суспільства у період війни виявилась значно вищою, ніж це виглядало до широкомасштабного вторгнення.

Війна показала, що саме згуртованість у кризові періоди дозволяє бути сильнішим, тому її потрібно плекати і розвивати у мирні часи , у повсякденному житті громад.

Довіра, ідентичність, доступність, взаємодія – основні складові згуртованості, які ми маємо плекати і розвивати.

Люблять батьківщину не за те, що вона велика, а за те, що своя.

Сенека